

אהבת ישראל חלק ד'

בימים האחרונים עסקנו במצות אהבת ישראל. ראינו שישנה חובה לאהוב כל אדם מישראל ולרצות בטובתו. היום ננסה להבין מה צריכה להיות ההתייחסות לאנשים הרשעים באומה: האם גם כשעם ישראל נמצא בשפל וריחוק מקיום המצוות ישנה אהבה בינו לבין אלוהיו, המשליכה גם לאהבה בין החלקים והגוונים השונים בתוך העם פנימה.

בין כך ובין כך קרואים בנים

"לכדתניא: בנים אתם לה' אלהיכם, בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים - אתם קרוים בנים, אין אתם נוהגים מנהג בנים - אין אתם קרוים בנים, דברי ר' יהודה; רבי מאיר אומר: בין כך ובין כך אתם קרוים בנים, שנאמר: בנים סכלים המה, ואומר: בנים לא אמון בס, ואומר: זרע מרעים בנים משחיתים, ואומר: והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי. מאי ואומר? (מה הצורך והלימוד הנלמד מכל פסוק) וכי תימא (אולי תגיד), סכלי הוא דמקרי בני, כי לית בהו הימנותייהו לא מיקרו בני (שעם ישראל במדרגת סכלים, נקראים בנים, אך כשאין בהם אמונה אינם נקראים בנים), תא שמע (בא ושמע), ואומר: בנים לא אמון בס; וכי תימא, כי לית בהו הימנותא הוא דמיקרו בנים, כי פלחו לעבודת כוכבים לא מיקרו בנים (אולי תגיד כשאין בהם אמונה נקראים בנים, אך כשעובדים עבודה זרה אינם נקראים בנים), תא שמע, ואומר: זרע מרעים בנים משחיתים; וכ"ת, בנים משחיתים הוא דמיקרו, בני מעלייא לא מיקרו (אולי תגיד שכשעובדים ע"ז נקראים רק בנים משחיתים אל לא בנים מעולים), ת"ש, ואומר: והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי"

(תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לו.)

נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה האם גם כשעם ישראל חוטאים הם ממשיכים להיקרא בנים ע"י ריבונו של עולם. ובעומק נוסף, האם הסגולה המיוחדת הקיימת בעם ישראל תלויה במעשים, או שמא סגולה זו אינה תלויה כלל בבחירתם לעשות טוב או רע, אלא בעצם היותם בנים של ה': בן נקרא בן ללא קשר למעשיו אלא בגלל שמקורו מאביו - אהבה שאינה תלויה בדבר.

המהר"ל בספר נצח ישראל מברך סוגיה זו:

"וקאמר רבי מאיר, לא זה בלבד שנקראו "בנים" כאשר הם סכלים, ופירוש "סכלים" כאשר הם נעדרים החכמה אשר ראוי שיהיה להם, ובשביל העדר קנין החכמה אין ראוי שיתבטל מהם שם "בנים". כי כאשר הם חוטאים בשגגה, שלא יבינו בשביל העדר החכמה, לא יסולק שם "בנים". אבל אינם פושעים שיהיו מזידים יודעים את רבונם ועם כל זה חוטאים. ועל זה אמר כי עוד יותר מזה, שגם כאשר הם פושעים במזיד נקראים אל השם יתברך "בנים", שנאמר "בנים לא אמן".

הרי אף שהאב הוא מוכיח ומלמד ומזהיר את בניו, ויודעים הבנים את אביהם, ועם זה אין אמון בהם, מכל מקום שם "בנים" עליהם. ולא זה בלבד, אלא אף אם דביקים לגמרי בעבודה זרה, ויוצאים במעשיהם מן הקדוש ברוך הוא להיות דביקים באלהי נכר, ובדבר זה היה ראוי לומר שיתבטל שם "בנים" אשר הם מצטרפים אל השם יתברך כמו צירוף הבן אל אביו, ועל זה אמר שגם בענין זה נקראו "בנים" אל השם יתברך.

וכל זה מפני כי אין שייך בטול לענין זה אשר נקראו ישראל "בנים", כי שם "בנים" מצד אשר השם יתברך הוא עלה להם (הקב"ה הוא הסיבה לקיום ישראל), כמו האב שהוא עלה אל הבן, והוא מצד עצמו של האב, ודבר זה אין שינוי לו בכל חטא אשר יעשו, תהיה החטא מה שהוא, שכל חטא שהוא הסרה מן השם יתברך - הכל הוא מצד העלול (החטא קיים רק אצל ישראל - "העלול"). אבל מצד כי הוא יתברך עלה להם, דבר זה הוא מצד אמיתת עצמו.

(ספר נצח ישראל פרק יא)

מחר נראה מקורות נוספים בנושא.